

N:o 80.

Af herr **J. Mankell**, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående statsverkets tillstånd och behof.

Många gånger tror jag mig hafva ådagalagt, att jag är en varm vän af vårt befästningsväsendes kraftiga utveckling, äfvensom att jag dertill skulle vilja använda vida större anslag, än hittills i allmänhet blifvit beviljade, äfven om man derigenom skulle minska anslagen till sjöförsvaret, hvars tillskott till försvarets förstärkande jag måste anse vara af jembeförelsevis vida mindre värde.

Ej heller har jag haft något synnerligt att anmärka mot det system för vårt fästningsväsendes ordnande, som på senare tider tyckes gjort sig gällande hos vår krigsstyrelse, nemligen att, Karlsborg oafsedt, inloppen till Stockholm, Karlskrona och Göteborg skulle spärras, Stockholm skyddas mot öfverrumpling från landsidan samt replipunkter anläggas i Norrland och på Gotland.

Deremot har jag vanligtvis icke kunnat gilla den ordning, i hvilken dessa särskilda fästningsarbeten af krigsstyrelsen blifvit föreslagna till utförande. Att i detta hänseende iakttaga ett bestämdt, väl öfvervägdt system, synes dock så mycket viktigare, som de medel, hvilka till våra fästningsanläggningar kunna anslås, äfven om de mångdubblades i förhållande till hvad hittills utgått, dock alltid måste blifva ringa i förhållande till dessa anläggningars antal och kostnad, om de skola kunna uppfylla den nuvarande krigskonstens fordringar. Här synes ovilkorligen nödvändigt att noga göra sig reda för de särskilda anläggningarnas *relativa vikt*

för försvaret, eller närmast för neutralitetens upprätthållande, samt der-
efter i främsta rummet använda medlen på de angelägnaste anläggningarna,
men tills vidare låta de öfriga anstå.

Med afseende derå har jag städse förfäktat den grundsatsen, att, då
inloppen till Stockholm och Karlskrona redan äro nödtorftigt skyddade
samt Karlsborg med Vaberget nära sitt fullbordande, i främsta rummet
medlen skulle användas till spärrande af det ännu alldeles öppna inloppet
till Göteborg, hvars brandskattande vore en nästan irreparabel riksolycka,
dernäst till Stockholms skyddande mot öfverraskning af en landstigen
trupp, samt slutligen till upprättande af replipunkter i Norrland och på
Gotland.

I stället har krigsstyrelsen under de senare åren vacklat mellan planer,
än att ytterligare förstärka befästningarna vid de redan tillgodosedda in-
loppen till Stockholm (Vaxholm—Oscar Fredriks borg) eller Karls-
krona (Kungsholmen), än att upprätta en replipunkt på Gotland, än att
fortsätta byggnaden af Karlsborg, o. s. v., men hittills icke framlagt något
förslag i afseende på Göteborg eller Norrland.

Äfven vid innevarande års riksdag har herr statsrådet och chefen för
landtförsvarsdepartementet ansett angelägnast att använda de ökade till-
gångarne dels till fortsättande af arbetena vid Karlsborg, dels till ytter-
ligare förstärkningar af försvaret vid Vaxholm—Oscar Fredriks borg, dels
till ytterligare förstärkningar af försvaret vid Kungsholmen, äfvensom till
förstärkningar af befästningarna vid Fårösund, med förbigående för till-
fället af replipunkten på Gotland. Derjemte har han ansett, att öfriga
befästningsanläggningar tills vidare skulle kunna uppskjutas.

Jag vill för tillfället icke ingå i bedömandet af det oundgängliga
behovet af fortsättningen af arbetena vid Karlsborg, hvilket, enligt hvad
herr krigsministern sjelf medgifver, först i yttersta nödfall kan komma i
fråga att försvaras. Ej heller, huruvida det just nu kan vara behöfligt
att ytterligare förstärka tvenne redan färdiga förklarade fästningsanlägg-
ningar, såsom Vaxholm—Oscar Fredriks borg och Kungsholmen, hvilka
det oaktadt redan flere gånger sedermera blifvit förstärkta, och för hvil-
ket ändamål anslag för båda åren 1896 och 1897 blifvit beviljade. Ej
heller vill jag, så frestande det än vore, ingå i kritik öfver behovet att
åter upptaga planen till befästande af Fårösund, som en gång blifvit öfver-
gifven, men med förbiseende af den jemförelsevis vida viktigare replipunk-
ten å Gotland.

Deremot må det tillåtas mig framhålla *den tvingande nödvändigheten*

att, om äfven med åsidosättande för tillfället af alla öfriga befästningsanläggningar, spärra inloppet till Göteborg, om ej vår neutralitet på ett lika lätt som afgörande och förskräckligt sätt skall kunna kränkas. Under det herr krigsministern har sina ögon fästade åt öster, der redan de oundgängligaste försvarsåtgärderna blifvit vidtagna, har jag mina ögon rigtade åt vester, hvarifrån enligt all sannolikhet det mest förödande slaget kan komma och till hvilket man genom försummande af Göteborgs försvaret åt sjösidan rent af inbjuder en motståndare.

Enligt de politiska konjunkturen, som rådt under de senaste årtiondena och, för så vidt man nu kan se, äfven komma att råda under den närmaste framtiden, torde ett blifvande sjökrig utanför våra kuster sannolikt komma att ega rum mellan trippelalliansens magter å ena sidan samt Ryssland och Frankrike å den andra. Men sistnämnda magters flottor äro trippelalliansens vida öfverlägsna och komma därför förmodligen att beherska sjön. Skulle nu dessa magter tänkas vilja kränka vår neutralitet för att förmå oss öfvergifva densamma, ligger det för dem närmast till hands att, då vår ostkust något så när är skyddad, i stället vända sig mot det alldeles öppna Göteborg och derstädes förestafva villkoren.

Detsamma blir händelsen, om det dernäst sannolikaste krigsfallet skulle inträffa, nemligen ett krig emellan England och Ryssland. Då Englands flotta är många gånger öfverlägsen Rysslands och således i detta fall kommer att beherska sjön, kan det likaledes, om det skulle vilja tvinga oss öfvergifva neutraliteten, lättast nå detta resultat genom Göteborgs brandskattande.

Samma eventualitet skulle äfven kunna tänkas vid åtskilliga andra politiska kombinationer, der krig i våra farvatten kunna komma i fråga. Och otroligt är, att Tysklands jemförelsevis ringa flotta skulle kunna lemna oss något skydd.

På grund häraf måste jag för tillfället anse Göteborgs skyddande åt sjösidan så ojemförligt mycket viktigare än alla andra nya befästningsändamål, att dessa utan betänklighet böra åsidosättas. Herr chefen för landförsvarsdepartementet har uträknat, att Göteborgs skyddande åt sjösidan skulle kosta 3,880,000 kr., så vida staden med full säkerhet skall varda skyddad mot bombardering, samt inberäknadt kostnaden för bestyckningen, men icke för minmateriel och minstationer.

Men i stället för att begära detta belopp i sin helhet eller delvis, har han ifrågasatt följande befästningsanslag, utom det för Karlsborg begärda, jemte det för Oscar Fredriks borg och Kungsholmen redan beviljade:

	Kronor.
till befästningsarbeten, jemte bestyckning och försänkningar vid Vaxholms och Oscar Fredriks borgs fästning	1,940,400: —
till anordningar för försvarets ledning inom samma fästning	335,000: —
till förstärkningsarbeten vid Kungsholmens fästning	322,600: —
till befästningars anläggande å Gotland	801,800: —
Summa	3,399,800: —

hvaraf under år 1897, på sätt kongl. propositionen utvisar, skulle användas kr. 1,944,000.

Med anledning af hvad jag sålunda haft äran anföra, ber jag få föreslå,

att Riksdagen, med afslag af hvad i den kongl. propositionen blifvit begärdt till befästningsarbeten o. s. v. vid Vaxholm—Oscar Fredriks borg och Kungsholmen samt å Gotland, tillsammans 3,399,800 kr., i stället måtte bevilja samma belopp till skyddande af Göteborg åt sjösidan, fördeladt på år 1897 och de följande åren på sätt, som kan finnas lämpligt med afseende på rikets öfriga utgifter för försvarsväsendet, och hvarom statsutskottet torde afgifva förslag.

Stockholm den 27 januari 1896.

J. Mankell.